

Mi-am făcut datoria față de PNTCD și, implicat, față de țară

Un partid al avocaților români

- Aș vrea să discutăm mai mult despre dimensiunea națională a partidului dumneavoastră, a Partidului Național din Transilvania, Partidul Național Român. Era un partid etnic?

- Nu era un partid etnic, dar era un partid românesc; totuși, nu era exclusiv participarea unor cetățeni de naționalitate diferită. Cred că inițial au făcut parte și câțiva unguri și nemți, puțini la număr; acest Partid Național s-a înființat la Miercurea Sibiului (la ora aceea, Miercurea Sibiului era, ca importanță administrativă, la nivelul Sibiului). Primul președinte a fost avocatul Ilie Măcelaru. Aproape toți președinții acestui Partid Național al Românilor din Transilvania au fost avocați. După o scurtă perioadă de interimat girat de Nicolae Popeea și George Bariț, a fost ales președintele avocatul din Turda, Ion Rat, după care a urmat Gheorghe Pop de Băsești, avocat din Băsești și Salajului, care a condus partidul inclusiv la Marea Adunare Națională de la 1 Decembrie 1918, bătrânul murind o lună mai târziu, în februarie 1919. La urmat automat Iuliu Maniu. (...)

- Era o disciplină severă în partidul dumneavoastră?

- Destul de severă, și respectarea ei atrăgea consecințele grave pe care le-au suportat unii "neastâmpărați", dacă ar fi să-i citez numai pe Octavian Goga ca și pe alții care se considerau îndreptățiți să urmeze idei netrecute prin Comitet. (...)

- Unul dintre cei mai buni parlamentari români, foarte viguros în debaterile parlamentare de la Budapesta, a fost Vaida-Voievod. Se spune că era excepțional.

- Vaida-Voievod a fost un debater parlamentar de excepție. Era și un orator foarte bun, vorbea limba maghiară perfect - chiar se făcuse observația că deputații români folosesc frumoasa limbă maghiară pentru a săpa la rădăcinile statului maghiar. Partidul Național Tărănesc Creștin-Democrat, la originea lui ardelenescă Partidul Național Român, n-a fost niciodată un partid de clasă, pentru că era expresia tuturor categoriilor românești. Sigur că în fruntea lui erau intelectuali români, puțini la număr, puțini în proporție cu masele largi ale populației. Acești intelectuali erau, cum am spus, avocați, funcționari de bancă, profesori de la oraș și preoți, învățători de țară. După aceea, venea categoria botezată în ultima vreme a chibaburilor, adică a tărănilor cu o situație materială mai bună, și pe urmă tărănimea, masa mare a tărănilor. Toți își aveau interesele asigurate de programul Partidului Național Român.

- Unde se întâlneau uniții cu ortodocșii

- În sălul partidului existau deopotrivă ortodocși și uniți? - Nu s-a făcut niciodată deosebirea, absolut niciodată. La manifestațiile românești de cultură, de aniversare sau patriotice participau, în egală măsură, cu egal entuziasm, amândouă cultele românești. Niciodată, în timpul de dinainte de Unire, nu s-au înregistrat

conflicte sau contradicții între cele două culte românești. Dimpotrivă, colaborau. Dovada: în 1913, când s-a făcut acțiunea de protest împotriva Episcopiei de la Haydudorog, prin care se urmărea deznaționalizarea și asimilarea românilor de confesiune greco-catolică, au participat la manifestația de protest de la Alba-Iulia, în egală măsură, și românii ortodocși, și românii uniți sau greco-catolici. Și au amenințat Vaticanul că, în cazul în care această măsură, cu evident caracter politic, va fi pusă în aplicare, vor rupe pecețile de la 1699. La Alba-Iulia la fel, rezoluția de unire a fost citită, concomitent, de episcopul greco-catolic Iuliu Hossu și de episcopul ortodox Miron Cristea. În conducerea Partidului Național Român erau laolaltă; nimeni nu puneau în cântar proporția sau numărul exact, nu era un criteriu de departajare sau de opțiune. Aristocrația dobândită de familiile românești în armată era o pavăză a patriotismului românesc. Toți membrii inobilati ai armatei erau foarte buni români, pentru că armata nu mai era pendentă nici de guvernul de la Budapesta și nici de politica copleșitoare și deznaționalizantă din conducerea politică. (...)

Maniu dezavua violența oriunde ar fi apărut ea

- Care a fost atitudinea partidului dumneavoastră în perioada interbelică față de minoritatea maghiară?

- În perioada interbelică nu a existat un partid etnic maghiar. A existat un partid condus de aristocrații maghiari, în care erau încadrați o serie de cetățeni români de origine maghiară, dar nu toți unguri. Chiar în cadrul Partidului Național Tărănesc exista o secție maghiară. Era condusă de un avocat din secuime, din Odorheul Secuiesc, cu numele Dr. Rety Imre, ales deputat în toate legislaturile. În județele cu majoritate maghiară aveam o organizație național-tărănistă maghiară, așa cum existau și organizații liberale ale cetățenilor de

origine etnică maghiară. Nu se făcea caz de etnicitatea ungarilor, mai cu seamă că ei beneficiau de drepturi egale cu românii. Conflicte nu au existat înainte de ocuparea temporară a Ardealului de Nord de către unguri. După ocuparea Transilvaniei, au fost manifestări absolute criminale făcute de armata de ocupație și de replica dată la reocuparea Transilvaniei de Nord de armata română. Maniu a fost întotdeauna împotriva manierelor brutale și împotriva violenței. Nu se împăca deloc cu violența, mai ales integrată în deprinderile politice. Blama și condamnă cu hotărâre orice fel de crimă sau tentativă de crimă. Spunea că și printre legionari sunt foarte mulți oameni cumsecade, buni patrioți, oameni care urmăresc un viitor bun pentru România, dar era foarte departe de a admite violența sau de a acuza asasinatelor care s-au înregistrat în România interbelică. A protestat cu vehemență și împotriva manierelor brutale ale puterii politice, ale guvernului, de a reprima și de a-i impușca pe adversarii politici, în speță legionari. De fiecare dată a făcut proteste foarte violente, și de fiecare dată când se întâmplau acțiuni violente împotriva autorității le detesta și le condamnă.

Nationalism și democrație

- Sunt cinci ani de când, în Piața Victoriei a fost acclamatul fulminant în care s-a cerut "Moarte comuniștilor!", scoaterea lor în afara legii. A fost o seară extrem de confuză, cel puțin asta este amintirea pe care o păstrează acei seri de 12 ianuarie. Și aș vrea să trecem în revistă acești ultimi ani ai partidului dumneavoastră, partid care există de un secol și jumătate. Nationalismul și democrația sunt temei compatibile? Este o chestiune care mă frământă nu numai pe mine, ci care și-o pune opinia publică românească astăzi. Nationalismul, înțelegând evident, nu sovinișmul. Nationalismul - afirmarea valorilor naționale. Exact ceea ce a făcut încă de la început partidul dumneavoastră.

- Este o interpretare greșită a termenului, pentru că naționalismul, prin exagerarea făcută în timpul regimului comunist, a ajuns să fie un cuvânt detestat pe nedrept. În ceea ce privește data de 12 ianuarie

1990, după opinia mea a fost o competiție pentru putere. La ora aceea, zarurile încă nu erau aruncate, și existau diverși pretendenți la guvernarea României. Nu era foarte clar stabilit raportul dintre grupul de oameni care confiscase revoluția, sub pretextul că reprezintă o emanație a acestei revoluții, și alii demnitari care, și ei, doreau aceeași poziție. Aici vreau să spun următorul lucru. Recent, intruna din afirmațiile irresponsabile pe care le-a făcut dl. președinte Iliescu, eram învinuit, eram admonestat că, dacă am avut pretenția de a reprezenta un partid sau o masă de oameni, de ce nu m-am dus să preiau puterea după fuga Ceaușesților. Aici, dl. președinte Iliescu face o eroare, o eroare voită, fiindcă dănsul știe foarte bine că din primul moment am fost prezent, nu pentru a prelua puterea, că nu m-a interesat problema - toată lumea știe că eu nu râvnesc să fiu președinte, prim-ministru, ministru, președinte de corpuri legiuitoare, ci doresc a da concurs la străbateră acestui interval de anarhie posterior prăbușirii regimului lui Ceaușescu. Ce s-a întâmplat? Am încercat să pătrund la Comitetul Central unde erau adunați cei care aveau pretenția de a prelua conducerea țării după fuga Ceaușesților. N-am fost primit. Nu numai că n-am fost primit, am fost refuzat cu indignare de către acești domni - pot să-i citez pe dl. Iliescu, pe dl. Bărlădeanu - lucru care rezultă chiar din cartea autobiografică a primului ministru Petre Roman, care menționează acolo că atunci când m-am anunțat, acești domni au sărit într-un glas, exclamând: "Dați-l afară imediat!" Eu nu m-am prezentat cu intenția de a prelua puterea, sau măcar de a mă infiltra între cei 30 de oameni pe care dl. Iliescu i-a citit pe postul de televiziune ca giranți ai puterii politice, ci pur și simplu am anunțat că stau la îndemână pentru a asigura, cu concursul meu și al celor apropiați de mine, această tranziție. Și chiar am făcut declarații publice, că indiferent cine a preluat conducerea treburilor publice, toată lumea românească trebuie să-i dea concursul până la alegeri. Și acest concurs i-a fost dat și de către partidul nostru până în momentul în care cei învestiți cu toate puterile în stat și-au manifestat dorința de a participa la competiția electorală în rând cu celelalte partide. Atunci am spus că situația este niteluș schimbă, din moment ce ei își abandonează poziția de giranți independenți și neutri ai situației și se aliniază cu celelalte partide la competiția

electorală. Înseamnă că nu mai pot beneficia de monopolul puterii în stat, concesionat prin acceptul tuturor ca fiind indispensabil pentru girarea treburilor publice.

A făcut dl. Iliescu o mișcare spre centru?

- Cred că dl. Iliescu nu mai vorbește în termenii din decembrie 1989 și ianuarie 1990.

- Datorită împrejurărilor. Astăzi ar fi într-adevăr utopic să mai vorbești ca atunci, pentru că nu mai există țări comuniste, iar cele care mai există nu pot să dea nici un fel de concurs economiei țării noastre.

- Nu credeți că în acești cinci ani dl. președinte Iliescu a făcut o mișcare spre centru?

- Aparent, da. A făcut o mișcare de strângere a relațiilor cu Occidentul și de integrare a noastră în Europa civilizată. Dar nici nu se putea altfel. Nu am convingerea că dacă, deus ex machina, ar apărea o Uniune Sovietică sau o Federație Rusă Comunistă, sau dacă comunismul chinezesc ar putea asigura condiții economice acceptabile, actuala putere politică, în frunte cu președintele, nu ar renunța la drumul parcurs cu multă sovială spre Occident și s-ar întoarce cu mare entuziasm pe ulita copilăriei.

PNTCD a fost infiltrat de poliția politică

- Sunteți mulțumit de felul în care ați restaurat partidul dumneavoastră? La începutul anului 1990, foarte mulți oameni de vârstă mijlocie au migrat spre partidul dumneavoastră. Unii au fost acceptați, alții au fost marginalizați între timp, și alții, o categorie destul de mare, n-a fost primită în partid.

- Au fost oameni pe care am fost obligați să-i refuzăm, dar nu criteriul apartenenței a fost hotărâtor. Avem foarte mulți aderenți, oameni de ispravă, foști membri în Partidul Comunist. Pentru noi nu a fost un impediment acceptarea acestora în partidul nostru. N-am acceptat oameni compromisi, pe care, chiar dacă nu au fost apăsați de o sentință judecătorească, conștiința publică i-a identificat ca părtași la dezastrul țării și la acțiunea criminală împotriva poporului român. Restaurarea sau relegalizarea partidului nostru în 1989, în prima zi a revoluției, au făcut-o supraviețuitorii holocaustului comunist, care aveau cu toții o vârstă înaintată.

Din fericire, încă din primele momente, sediul nostru a fost asaltat de oameni care, fie datorită tradiției, fie datorită lecturilor, fie din solidaritate cu oamenii care nu s-au abătut de la un program și de la o linie morală afirmată și confirmată prin suferință, au venit și au cerut înscrierea în partid. Sigur că era foarte greu de făcut o selecție atunci, au fost refuzați numai cei a căror criminalitate era de notorietate publică. Între timp, am mai descoperit infiltrări. Sigur că "Securitatea" actuală, indiferent de numele ei, și-a introdus oamenii de încredere și în partidul nostru, ca în toate partidele care s-au înființat și ca în toate instituțiile statului român. Nu ne îndoiu că acea "supraveghere" strictă de care am beneficiat în timpul vechiului regim, înaintea revoluției, continuă și astăzi. Poate chiar cu mijloace mai sofisticate, mai moderne. (...)

Fișă biografică

Născut în 20 mai 1914 la Bobota, jud. Sălaj, ca fiu al lui Valentin Coposu, protopop greco-catolic, deputat în Adunarea Națională de la Alba-Iulia (1918), și al Aureliei n. Ancean, fiică de protopop greco-catolic; familia Coposu a numărat șapte generații de slujitori ai Bisericii Greco-Catolice, cei mai mulți dintre ei luptători activi pentru drepturile românilor din Transilvania.

Căsătorit în 1942 cu Arlette Marcovici, fiica generalului Marcovici și a Jeannei Husser, interprete de limba franceză la Ministerul Afacerilor Străine; Arlette Coposu a fost implicată în procesul politic înscenat Legăției Franței din București și a făcut 14 ani de temniță grea; s-a sfârșit la un an după eliberarea ei din detenție, în 1965.

Studii: bacalaureat la Liceul Sf. Vasile din Blaj; licențiat al Facultății de Drept, Universitatea din Cluj; doctor în Drept și Științe al Universității din Cluj.

Activitate profesională și politică înainte de arestare: avocat și ziarist; Președintele Organizației de Tineret PNT - filiala Cluj (1935-1937); secretar politic al lui Iuliu Maniu (1937-1947); Președinte al filialei PNT Sălaj (1945); secretar general adjunct al PNT (1946); deputat PNT de Sălaj (1946-1947).

Arestat în 14 iulie 1947 și condamnat la muncă silnică pe viață pentru "maltă trădare a clasei muncitoare și crimă contra reformelor sociale"; au urmat 17 ani și jumătate de detenție, din care aproape 9 de izolare totală, în ultimii 2 ani (1962-1964) fiind trimis cu domiciliu forțat, în regim de deținut strict supravegheat, în satul Valea Călmățui din Bărgăan.

Eliberat din închisoare, e ținut sub supraveghere permanentă, anchetat și percheziționat la domiciliu de nenunțate ori între 1964 și 1984; în 1987, reușește să aflijeze PNT aflat în clandestinitate la

populară, pentru că nu văd altfel pe ce contează cei care dețin funcțiile guvernării în mână și care nu se străduiesc nici măcar cu un efort minim să facă niște planuri de redresare care să mai injecteze un dram de speranță lumii intrate în apatie - dacă nu în disperare. (...)

În loc de testament, o speranță

- Sunteți la apogeul unei cariere politice de aproximativ 60 de ani. Sunteți mulțumit?

- Dacă numiți cariera politică și cei 18 ani de pușcărie... cred că, din punctul meu de vedere, mi-am făcut datoria. Faptul că am militat pentru același obiectiv, n-am tranzacționat niciodată cu principiile, că n-am cedat niciodată din obiectivele care privesc independența națională, suveranitatea națională, integritatea țării și principiile democratice, faptul că am fost în stare, pentru aceste principii care sunt cuprinse în programul nostru, să fac cu seninătate 18 ani de pușcărie comunistă, fără a accepta dizolvarea partidului făcută de o forță de ocupație străină, și faptul că în noaptea care a urmat revoluției din decembrie am relegalizat Partidul Național Tărănesc Creștin-Democrat, care între timp a ajuns cel mai mare partid din România, mă face să afirm că mi-am făcut datoria față de partid și, implicit, față de țară. Sper că generațiile viitoare care va prelua stăfețea se va achita de răspunderea care va apăsa pe umerii ei și că obiectivele pe care le-a ținut de 148 de ani partidul nostru vor fi duse la îndeplinire.

15 ianuarie 1999
(Interviul a fost difuzat de Televiziunea Română în 10 aprilie și 13 noiembrie 1999)

„Trăim în minciună ridicată la rang de dogmă”

Aceste practici, care s-au reluat acum din păcate, poate chiar cu mai multă asiduitate decât pe vremea lui Ceaușescu, nu ne deranjează. Ne deranjează mizeria care obsedează populația din România, ne deranjează lipsa de respect pentru libertățile și drepturile fundamentale ale omului, corupția, care a ajuns la un nivel încă neatinș în toată istoria modernă a României și, bineînțeles, acoperirea elementelor corupte de către puterea politică. Trăim în minciună ridicată la rang de dogmă, această nemajăpomenită bătaie de joc cu bunurile publice, această anarhie în ceea ce privește administrarea economiei țării, această stagnare, blocarea privatizării, lipsa totală a unor programe de ieșire din criză, de ameliorare a colapsului economic în care suntem, lipsa totală a unui program al Guvernului, care nici măcar nu se gândește la vreo soluție pentru ameliorarea crizei, creșterea vertiginoasă a sărăciei care a înlocuit cu tentaculele ei mai bine de jumătate din populația României. Cred că în foarte scurtă vreme, marea majoritate a populației nu va mai avea posibilitatea să-și acopere cheltuielile de coșniță. Orice fel de restricție este suportabilă atâta vreme cât există speranța unei mai apropiate și mai îndepărtate redresări. Poporul român nu mai are această speranță, nu vede de unde ar putea veni izbăvirea. În condițiile astea, această guvernare care-și prelungește agonia fără nici o justificare morală, doar spre satisfacția unui grup de oameni care s-au înscăunat în posturile de conducere administrativă, politică, economică a țării, înceastați pe scaunele pe care le ocupă și refuză să le părăsească, nu există o soluție în mod previzibil; probabil că se așteaptă o nouă răbufnire, o nouă explozie de indignare

Internaționala Creștin-Democrată

Activitate politică începând din 1989: în noaptea de 22/23 decembrie 1989 anunțat reînnoțirea în viața publică a PNT, devenit curând după aceea Partidul Național Tărănesc Creștin-Democrat; Președinte al PNTCD din decembrie 1989, reales de Congres în 27 septembrie 1991; Președinte al Convenției Democratice în perioada 1991-1993; senator PNTCD (București) după alegerile din 27 septembrie 1992; în 6 octombrie 1995 i se remite de către ambasadorul Franței în România, în numele Președintelui Republicii Franceze, Legiunea de Onoare cu grad de ofițer - cea mai mare decorație a Republicii Franceze; membru al Consiliului Uniunii Europene Creștin-Democrate.

Încetează din viață în 11 noiembrie 1995 la București.

15 ianuarie 1999
(Interviul a fost difuzat de Televiziunea Română în 10 aprilie și 13 noiembrie 1999)

